

nanosti s počátkem pracovního poměru. Osvobození od povinnosti pojištění proti nezaměstnanosti nenastává, jestliže nemocenská pokladna zjistí, že tu nebylo předpokladů. Proti rozhodnutí nemocenské pokladny lze se odvolati k pojišťovacímu úřadu a proti rozhodnutí tohoto úřadu k vrchnímu pojišťovacímu úřadu. Vrchní pojišťovací úřad rozhoduje definitivně.

Nemocenská pokladna má všechna oznámení, proti nimž neměla námitek, neprodleně předložiti představenstvu zemské pokladny pro pojištění proti nezaměstnanosti. Představenstvo zemské pokladny pro pojištění proti nezaměstnanosti může přenechati předběžné přezkoumání jednotlivých oznámení předsedům veřejných zprostředkovatelen práce. Představenstvo zemské pokladny pro pojištění proti nezaměstnanosti nebo na základě jeho rozkazu předseda veřejné zprostředkovatelný práce může vyvolati rozhodnutí pojišťovacího úřadu o tom, že jsou tu předpoklady osvobození od pojištění. Před rozhodnutím má pojišťovací úřad poskytnouti příležitost nemocenské pokladně, jakož i zaměstnavateli a zaměstnanci, aby se o věci vyjádřili. Proti rozhodnutí pojišťovacího úřadu jest stížnost na vrchní pojišťovací úřad. Vrchní pojišťovací úřad rozhoduje konečně.

Přihlášení k nemocenskému pojištění platí za přihlášení ku pojištění proti nezaměstnanosti, pokud zaměstnání podléhá oběma pojištěním; stejně odhláška atd.

Ze Sociálního ústavu Českoslov. republiky.

Sociální ústav Čsl. republiky konal 17. ledna t. r. za předsednictví posl. Dra Lva Wintra a za velmi četné účasti členstva svoje sborové sedění, jemuž podal prvý jednatel Dr. E. Štern obsírnou zprávu o činnosti v letech 1925—1926. V uplynulém období uspořádal Sociální ústav 36 přednáškových a diskusních schůzí, na nichž promluvalo 21 domácích referentů a šest zahraničních hostů (Dr. Božidar Adžija, sekční šéf Ústřed. děl. poj. v Záhřebě, C. Bouglé, profesor Sorbonny v Paříži, H. A. Miller, prof. na Ohio-State University, univ. prof. Dr. K. Příbram, sekční šéf Mezinárodního úřadu práce v Ženevě, H. Fuss, odb. přednosta Mezinárodního úřadu práce a Adéodat Boissard, prof. svobodné university v Paříži a gen. sekretář Mezinár. asociace pro soc. pokrok). Přednášky většinou dotýkaly se ožehavých otázek dne, vyžadujících posouzení se stanoviska sociálně-politického. Stejně hledisko uplatňovalo se i při činnosti publikační. Vydáno bylo 15 publikací o celkovém rozsahu 63 tiskových archů; z nich bylo 9 prací domácích autorů a 6 překladů. Přeloženy byly publikace Mezinárodního úřadu práce, které tento mezinárodní úřad věnoval studiu sociálních jevů v Československu, jednak mezinárodní srovnávací studie, zabývající se sociálně-politickými otázkami právě u nás akutními (na př. sociálním pojištěním). Mimo to sloužila Sociálnímu ústavu Sociální revue, která zejména podrobně informuje o veškeré činnosti ústavu. Mimo poskytnutí některých studijních podpor vypsaný byly dvě literární ceny, jednak na práci o závodních výborech, jednak na studii o čsl. hnutí odborovém. Soutěžní lhůta na práci o závodních výborech již prošla a zadáno v ní bylo 8 prací, o nichž bude

rozhodnuto v nejbližších dnech. Z vědeckých pomůcek členům Sociálního ústavu i jiným odborníkům je přístupna knihovna min. soc. péče, jež má 20.088 svazků, a čítárna, kde se vykládá 322 časopisů, většinou odborných. Teprve v počátcích jsou archiv listinný, jenž má 63 čísel dokumentů a archiv fotografický, v němž je uloženo 161 fotografií a grafů. Dále zúčastnil se Sociální ústav Mezinárodního sjezdu knihovníků v Praze, pro něž provedl sčítání dělnických knihoven a vypracoval příslušný kartogram a diagramy. Velmi důležitá a významná je činnost Sociálního ústavu ve stycích se zahraničními odbornými vědeckými ústavami. Zde je na prvním místě uvést jeho stálou spolupráci s Mezinár. úřadem práce v Ženevě a s Mezinár. asociací pro soc. pokrok, jejíž národní (státní) jednotkou je pro Československo. Sociální ústav zúčastnil se aktivně sjezdů této asociace roku 1925 v Bernu a 1926 v Montreux, kde jeden z jeho zástupců, Dr. Štern, měl referát v komisi sociálně-pojišťovací, a pro něž podána byla řada písemných dobrých zdání, jež vypracovali členové ústavu Dr. C. Čechrák, Dr. Jan Gallas, Dr. Josef Kotek, Dr. J. Pícek, Dr. J. Rosenkranz, prof. E. Schönbaum, Dr. E. Štern a rada V. Vydra. Konečně Sociální ústav poskytl velmi četné informace a zejména opatřil literaturu o sociálních poměrech v ČSR, i jiným vědeckým ústavům a odborným pracovníkům zahraničním a pro řadu zahraničních časopisů a publikací podal i informační statě. Členů, jež jsou buď jmenováni ministrem soc. péče, nebo voleni Sociálním ústavem je dnes 109 řádných a 49 dopisujících. Zpráva o činnosti byla jednomyslně schválena. V jednání o ní korespondent M. Ú. P. Dr. Drbohlav pověřen k tomu ředitelem úřadu toho Albertem Thomasem, který poslal sborovému sedění i blahopřejný projev telegrafický, poděkoval Sociálnímu ústavu za jeho součinnost s Mezinár. úřadem práce, ocenil, že vědecká práce, přísně nestranná, kterou Sociální ústav sleduje ve své činnosti přednáškové i publikační, je nejlepší cestou trvalého sociálního pokroku a blahopřál ústavu k jeho úspěšné činnosti. Nato podal II. jednatel, knihovník Aug. Žalud, zprávu o postupu myšlenky sociálního musea, které třeba jen kuse a v nepatrných rozměrech vejde v blízké době v život, když dostane se mu nyní místnosti v novostavbě ministerstva sociální péče. Při volbě představenstva, jež byla nato vykonána, byli zvoleni prof. čes. techniky Dr. F. Hodáč, Dr. J. Janko, min. rada Dr. V. Kazda, ministr. m. sl. Dr. J. Schiezl, Dr. E. Štern a knihovník Aug. Žalud. Dalších 6 členů představenstva jmenováni je vyhraženo panu ministrovi sociální péče. Na závěr sborové schůze předseda posl. Dr. L. Winter poděkoval členstvu Soc. ústavu za jeho spolupráci a ujistil, že představenstvo vynasnaží se, i když mu snad nedovolí hmotné prostředky činnost Soc. ústavu rozšířiti a zvýšiti, aspoň udržeti ji na desavadní míře, která byla členstvem vlídně posouzena a přijata se souhlasem.

Mimo to v poslední době v přednáškové činnosti byla provedena podrobná obsáhlá debata o osnově zákona o přímých daních se zřetelem k sociální a daňové spravedlnosti (29. listopadu 1926), pojící se k přednášce, kterou proslovil o této otázce v Soc. ústavě Dr. Emil Meissner (v. Soc. revui, VII., str. 504 sl.). Všichni mluvčí jednomyslně uznávali oprávněnost kritiky Dra Em. Meissnera. Nepolemisovali s ním proto, nýbrž jenom jeho vývody doplňovali a podkládali dalšími argumenty. Odb. r. Kollar poukázal zejména k tomu, jak málo známe podklady, podle nichž bychom mohli posuzovat subjektivní daňovou únosnost. Dále zabýval se podrobněji daně prostým minimem, jehož valorisace nebylo docíleno. Považuje je za odůvodněné již proto, že všichni občané jsou postiženi spotřebními daněmi, které jsou regresivní, zatěžují poplatníka tím více, čím menší je jeho daňová schopnost. Při tom je třeba vzít tu v úvahu, že před válkou neměli jsme daně z obrátu, která právě nejvíce zatěžuje široké vrstvy. Je to jedna z nejhorších daní, která hned má tvář daně spotřební, hned daně výrobní. Vždy pak vyháání ceny do výše a často svádí k daňové defraudaci, k níž vede i moment

čistě psychologický: poplatník zatajuje obrat z obavy, aby jeho příznávka k dani obratové nebyla berním úřadům kritériem při výměře daní jiných. Snad by bylo dobře nahradit ji kolkem. Ušetřila by se při tom fáse, pro poplatníky velmi obtížná a nákladná, ušetřila by se značná práce berním úřadům a pod. Věc stála by aspoň za pokus u některého úseku výroby. Konečně nutno pamatovat, že netíží daně, nýbrž veřejné potřeby. Je proto nutno kontrolovat národohospodářskou funkci výdajů veřejných svazků. K tomu však je nutno mít statistický přehled o těchto výdajích. My však ani dnes ještě nemáme přesného přehledu o režii, na př. o platech státních zaměstnanců, pensích a j. Zde je třeba nápravy. Prof. *Mildschuh* zabýval se potom daní z vyššího služného, kterou opět berní reforma zavádí. Vyslovuje se proti ní, poněvadž nezapadá do daňového systému naší osnovy. Je zaváděna jako daň výnosová, ač je pouhým zdaněním pracovního výtěžku. Nato ukázal, že osnova neběže dostatečného zřetele ani k amortisaci daně. Tam, kde je daň amortisována (v nižší ceně předmětu podrobeného dani) snižená daň znamená vlastně nezasloužené obohacení zdaněných majitelů. K tomu berní reforma přihlíží na př. u daně rentové, ale ne již u daně domovní. Nemůže však takový nezasloužený přírůstek vzniknouti u daně domovní? Jistě že ano. Jiná již je věc u daně pozemkové, kde nutno hleděti k tomu, že jednotlivé usedlosti zůstávají dlouho v ruce téhož rodu. Konečně vytýkal, že berní reforma se v celku ani nepokusila o reformu daně rentové; zde by bylo třeba především přestat s osvobozováním státních výpůjček a pracovat, aby se daň ta stala všeobecnou. Rovněž nebyla do reformy pojata běžná daň majetková. Soudí, že osnova naprosto nevyhovuje úkolu, jež si uložila, to je vyrovnání různých sazeb daňových, nýbrž naopak nerovnosti ty ještě rozmnožuje. Prof. *Macek* připomíná, že daňovou spravedlnost lze provést jen na celé soustavě daňové a ne na jedné nebo několika daních. Nespravedlnost u daní přímých lze vyrovnati na př. přiměřenou úpravou daní nepřímých. Berní reforma je však jenom shluk daní, jež jsou spojovány pouze historickou a politickou souvislostí. Na skutečnou berní reformu zatím nestačíme. Nemáme pro ni číselného (statistického) podkladu. Nato zabýval se tříděním daní, jak je provádí osnova a pak věnoval pozornost zejména §u 17, bodu 6., jenž nepřipouští, aby zaměstnavatel srážel se svého daňového základu daň placenou za zaměstnance. Osnova motivuje to i tím, že důchodová daň je pojmově nepřesunitelná. Ale je mzda pouze důchodem? Není také cenou práce, jako zboží, pro níž platí táž pravidla jako pro jakoukoli jinou daň, na př. z uhlí, z masa? I tu uplatňuje se princip nabídky a poptávky. Konečně upozorňuje, že ustanovení zákona přichází v době špatné konjunktury, kdy je sociálně nebezpečné kdy povede velmi často ke snížení reálné mzdy. Tedy theoreticky je názor o nepřesunutelnosti důchodové daně pochybený, mimo to uplatnění jeho v berní reformě je naprosto nevhodné. Odb. taj. *Brumlík* tlumočí požadavek své organizace, aby daně prostě minimum bylo plně valorisováno (na 16.000 Kč) aspoň pro všechny zaměstnance, vyslovuje se proti daňovým srážkám se mzdy a posléze ukazuje na některé protisociální tendence v řízení, zejm. že do komise pro daň důchodovou vysílají zástupce zeměděl. rady a obch. komory ale ne odb. ústředí zaměstnanců, ač těchto je mezi poplatníky 42%. Nato posl. *A. Meissner* hájí daň z vyššího služného, kterou mají býti postiženy osoby, které při vysokém platu unikají samosprávným přírážkám, od nichž je daň důchodová osvobozena, ač chudý domkář je musí platit. Jinak celkový ráz osnovy je sociálně-reakční. Změny, které po tolika kritikách provedlo ministerstvo financí, jsou vesměs jenom na prospěch majetných jak při dani výdělkové, tak při dani důchodové. Potom ovšem nemá předloha právo mluvit o morálce. Pokud jde o daň srážkou, nezaráží tak ani sám její projekt, jako způsob jejího provedení, který je ve všem na úkor dělnictvu. Jedinou její tendencí je zbavit berní úřady břemena exekučního vymáhání daně. I úlevy, poskytované při domovní dani činžovní, jsou určovány jenom

ohledy politickými, zájmem o zemědělce — pro živnostníky po většinu nebudou mít význam — a starostí o majetné. Dr. Štern ukázal na dvojí morálku osnovy, která připouští srážet pojistné proti věcným škodám, ale nepřipouští srážet pojistné placené zaměstnavatelem za zaměstnance nad povinnou míru. To je významné zejména v době frontálního útoku proti soc. pojištění, proti němuž jsou z určitých kruhů podnikování zaměstnanci právě poukazováním na příspěvky, které musí platit. Referent Dr. Emil Meissner v doslovu připomněl k námitkám proti dani z vyššího služného, že by bylo nejsprávnější připustit vybírání limitovaných obecních přírážek k důchodové dani při příjmu nad 60.000 Kč. Při nynějším řešení zapomnělo se na kapitalisty, kteří mají svůj příjem jenom z jmění, platí tedy jen daň důchodovou, k níž přírážky nejsou. Mimo jiné potom pojednal ještě o kontumačním řízení, které je pro poplatníka zhoršeno: nastane hned, nebylo-li podáno přiznání v zákonné lhůtě, ba i když bylo podáno přiznání řádně nevyplněné. A při tom přijímat přiznání do protokolu nyní bude ponecháno zcela na vůli vyměřovacího úřadu. Končí celkový posudek předlohy voláním: reformujte reformu.

V povánočním období první promluvil (3. února 1927) univ. prof. Dr. Emil Schoenbaum o provádění sociálního pojištění u nás. Posl. Dr. Winter při zahájení schůze připomněl, že Soc. ústav snažil se již dříve, ještě než bylo soc. pojištění u nás uzákoněno, buditi pochopení pro tuto velkou sociální vymoženost, a to jak činnostmi publikačními, tak přednáškovou. V této své činnosti chce Soc. ústav pokračovati nyní, kdy se soc. pojištění začíná prováděti a musí překonávati velké počáteční obtíže. Jde nyní o to, aby soc. pojištění překonalo počáteční nesnáze a aby bylo prováděno tak, jak podle názorů povolaných odborníků má se prováděti. To vystihnouti má právě tato přednáška a rozhovor, jenž se k ní asi připojí. Nato prof. Dr. Schoenbaum v podstatě uvedl, že hlavní principy zákona o soc. pojištění se osvědčily. Osvědčilo se spojení nemocenského pojištění s invalidním a využití nemocenských pojišťoven, jímž usnadněna zejm. organizace celého pojištění. Osvědčila se velmi jednoduchá konstrukce dávek a pod. Některé skutečné vady zákona jsou důsledkem politických kompromisů, ujednaných namnoze proti hlasům odborníků, tak na př. změna v rozdělení mzdových tříd, fixování pojistného pro nem. pojištění obnosem 5% střední mzdy a j. Jiné námitky jsou založeny na úplném neporozumění intencím zákona, jako na př. námitky o vrácení premií při osamostatnění nebo provdání; jeť přece pro pojištěnce mnohem výhodnější, udržeti získané již nároky, než vrácení premií. Častou námitkou je také výtky drahoty pojištění. Vyvolávají ji jednak naše zvyklosti: náš lid nedoceňuje pojištění životních důchodů, které také u soukromých pojišťoven u nás téměř se nevyskytuje; jednak je podceňována životnost našeho obyvatelstva, ač je přece zjištěno, že ze 100.000 dvacetiletých dočká se 65. roku 52.000 pojištěnců a v zaměstnání povinném 32.000. Ale ani náklady na sociální pojištění nejsou u nás při srovnání s cizinou enormní. Ať již je měříme absolutně nebo v procentech mzdy, nebo na hlavu pojištěnce, nebo na hlavu obyvatelstva, nebo v procentech národního důchodu, nebo v procentech výrobních nákladů, zůstávají u nás daleko za obdobnými čísly sousedních států: Německa, Rakouska a i Polska. Při tom v Německu náklady ty rok od roku stoupají (z 2.014 mil. mk v r. 1924 na 2.358 mil. mk v r. 1925) a to poměrně více než zavedením invalidního pojištění u nás a budou stoupati dále. K tomu nutno připočíst náklady péče o nezaměstnané, jichž Německo mělo 1. ledna 1926 na 1½ mil., pro něž vydávalo as 100 mil. mk měsíčně. U nás proti tomu roční náklad na podpory v nezaměstnanosti klesl s 390 mil. Kč v r. 1923 a 143 mil. v r. 1924 na 38 mil. Kč v r. 1925. V procentech mzdy je sociální zatížení v Československu bez úrazového pojištění kol 9,5%, s úrazovým pojištěním nejvýše 11,5% proti 16% v Německu, 17% v Rakousku a 15% v Polsku (v pruské části). Neobstojí-li tedy námitky o nesnesitelných břemenech vzhledem ke konkurenci

s cizinou, neobstojí ani námitka, že snížení břemen z nem. pojištění je menší než slibováno. Až na nepatrné procento případů je příspěvek nem. pojištění vesměs a to značně nižší než dosud. Námitky proti finančnímu systému týkají se jednak tesaurace, jednak výše příspěvků. Domnělá tesaurace je však nutným doprovodem každého důchodového pojištění, nemá-li pojištění to končiti katastrofou. Znamená pak pouze nucené spoření a tvoření nových statků, tedy zvětšení národního jmění, aby bylo lze dostáti závazkům vůči milionům pojištěnců a důchodců. A může býti i ziskem nár. hospodářství, bude-li ukládací politika přilhlžeti k jeho potřebám (melioracím, investicím, produktivním potřebám státu, obcí atd.). Výhodou při tom je pevná premie, s níž může výroba kalkulovat. Při tom veliká část břemen je převalena na budoucí generace a tím pojištění zlacínělo pro generaci dnešní, ale jen tak, že příští generace nesmí platit za své pojištěnce více, než odpovídá ceně pojištění, tedy na př. ne více než by platila u soukromých pojišoven. Opustíme-li zásadu přesné úhrady veškerých dávek, neubráníme se neustálému zvyšování dávek, což však vede k lavinovému urychlení katastrofy. Ovšem úleva v zatížení sociálním pojištěním je dosažitelná i při úplném udržení solidního fundování dnešního zákona, ale návrhy o tom musí vycházeti z vědomí odpovědnosti a z odborného vědění. Reforma je tu možná a je i potřebná, ale nesmí se z ní činit politicum; je nutno jí dáti čas a svědomitě ji připravit a proniknout duchem nestranného, odborného zájmu, s jakým na dnešním zákoně pracovala odborná komise, povolaná k jeho prvému vypracování. Na to předseda znovu uvedl, že Soc. ústav, který je místem vzdáleným denním politickým bojům a vhodnou půdou pro nestranné odborné badání, chce otázce soc. pojištění v ČSR, věnovati bedlivou pozornost i nadále. Vývody prof. Schoenbauma, jemuž za jeho zajímavou, výstižnou přednášku poděkoval, mohou býti podnětem k plodné debatě, které Soc. ústav věnuje zvláštní schůzi.

Na to 17. února přednášel o racionalisaci se stanoviska sociálního doc. Dr. V. Verunáč. Přednášející podal důkaz o tom, že dnes žijeme v období racionalisace. Jest třeba na jedné straně nahraditi určité ztráty, na druhé straně pak volá se po dokonalejším rozdělení statků, po umožnění lepší výměny zboží, krátce jedná se v prvé řadě o racionalisaci výroby i distribuce. Je možno demonstrovati na řadě příkladů ve státech hospodářsky významných, jak všude uplatňuje se snaha po nejdokonalejším využití materiálu, energie a času. Proto se sledáváme dnes s termíny jako: racionalisace, ekonomisace a organisace. Nelze však říci, že by názor o tom, co který pojem znamená a jaké má praktické upotřebení, byl vždy jasný. Jedni představují si pod racionalisací takové zásahy, které ohrožují jejich finanční hospodářství. Jiní představují si hned velkou nezaměstnanost, snížené platy, zavřené továrny, redukcii sociálních vymožeností a pod. Jiní zase racionalisaci pokládají za jedinou možnou cestu, jak vyjít z hospodářských a sociálních nesrovnalostí poválečných. V podstatě sledáváme se dnes, pohlížíme-li na hospodářství s hlediska technického hospodářství, se dvěma směry: s racionalistickým a tradicionelním. Jest jasno, že racionalistické hledisko převládá, poněvadž v každém případě nese v sobě element pokroku. Jest ovšem zapotřebí říci, jaký postup může směr racionalistický při řešení důležitých hospodářských a sociálních otázek zaujímati a tu na příklad Sombart velmi ostře rozlišuje racionalisaci subjektivní a racionalisaci objektivní. Racionalisace subjektivní nemusí vždycky vésti k účelným výsledkům. Ona znamená snahu nebo jednání upravití účelně kteroukoliv činnost, kdežto racionalisace v objektivním slova smyslu je přiblížení se určitému postupu dokonalé účelnosti. Tu však jsou snahy racionalisační velmi úzce spjaty s pojmem tak zv. vědecké organisace. Přednášející tu pak líčí postupný vývoj od taylorismu až k dnešní formě vědecké organisace. Organisaci nazývá skutečným výsledkem snah, uspořádati

kteroukoliv činnost podle určitých, předem stanovených zásad, s úmyslem, docílití nejúčelnějšího souzvuku mezi jednotlivými prvky či fázemi činnosti — nejčastěji ve směru jejího zhospodárnění, čili docílití za daných poměrů objektivně nejlepšího možného výsledku. — Použijeme-li k tomu zásad, postavených na systému poznatků (vědě), pak mluvíme o vědecké organizaci. Z toho je patrné, že pojem vědecké organizace obsahuje pojmy racionalisace i ekonomisace. Pojem racionalisace i ekonomisace je častěji užíváný, ale nevystihují úplně přesně to, co jest míti na mysli pro příští období hospodářského vývoje. Nicméně lze obou pojmů užívati za předpokladů, že rozumíme dobře, co tím se myslí. Mám-li pod racionalisací na mysli to, co musím vyjádřiti přesněji definicí pojmu vědecké organizace, pak netřeba se nikterak obávati jakéhokoliv zneužití nebo přehánění. Pojmem ekonomisace vyjadřuji spíše jen podřizování činnosti principu technicko-hospodářskému o minimálních prostředcích k docílení maximálního účinu. Vědecká organizace představuje tudíž nejúčelnější ekonomisaci. To je také nejširší úkol hospodářské budoucnosti. Sombart sám rozeznává také racionalisaci kapitalistickou od racionalisace, která spočívá na systému určitých pravidel objektivně promyšlených. Čeho se může racionalisace všeho týkati? Každá lidská činnost dá se promyšleně zlepšiti. Přispívá k tomu technický a organizační vývoj. Vždy mohou položiti vedle způsobu, kterým dosud pracují, nové směrnice, nové zásady a mohou srovnávati, zda nemohu tutéž práci vykonávati lépe a účelněji. Proto racionalisace, resp. vědecká organizace může se uplatniti jak v hospodářství soukromém, tak v hospodářství veřejném. Přednášející přichází pak k příkladům praktickým a končí přednášku návrhem, který již svého času vypracoval, totiž o nutnosti zřízení určitého střediska ekonomisačního, kde za spolupráce všech činitelů soukromého i veřejného hospodářství bylo by těžisko iniciativy, východisko pro plánovité hospodářství. Jen tak lze docílití skutečně objektivních, nikoliv jednostranných, sociálně odůvodněných výsledků. — Předseda posl. Winter, poděkovav referentovi připomněl, že Sociální ústav nehodlá se omeziti na dnešní, velmi instruktivní, věcnou přednášku. Představenstvo považuje otázku racionalisace za velmi důležitou i pro další vývoj naší sociální politiky. Chce se jí proto i dále zabývati v samostatném badání, jež bude organizováni za pomoci Dra Verunáče. V obsáhlé debatě, která se potom rozvinula, poukazoval p. Pistorius na rozdíl mezi racionalisací, jak ji provádí Amerika, a mezi racionalisací německou, která je brutální a nesociální. V Americe při racionalisaci průmyslové práci ruku v ruce s technikou a národohospodáři i psychologové, sociologové, lékaři atd. Hledí se tam vždy víc a více ve výrobě k lidskému činiteli. Dbá se tam toho, aby byla odstraňována nespokojenost dělnictva s jeho dnešní úlohou při výrobě. Dbá se i toho, aby racionalisace neochromovala domácí trh, t. j., aby úbytek kupní síly, způsobený nezaměstnaností, plynoucí z racionalisace byl menší, než je přírůstek kupní síly plynoucí ze zlepšení výroby u dělnictva, jež zůstane zaměstnáno. Odborový tajemník Beneš uváděl, že dělnictvo vítá racionalisaci, která by vyloučila neúčelnou práci a důchody bez práce. Neboť důsledkem toho by bylo i snížení pracovní doby u práce účelné. Otázka je, jak by se dala u nás provádět racionalisace prakticky? Poukazuje tu zejména na náklady veřejné správy, jež vzrostly proti době předválečné dvanáctkrát. Jiným břemenem je zvýšená úroková míra, která zatěžuje výrobu na prospěch bezpracných důchodů as o 1.100 mil. Kč ročně na víc u srovnání s předválečnou dobou. Technická výzbroj našeho průmyslu sama o sobě by neznemožňovala jeho soutěživost pro zahraniční trh. Nutno hledět i k ostatním momentům průmyslového zatížení zejména k veřejným břemenům a k úrokové míře, jejichž úprava je ovšem i otázkou politické moci. Nato Dr. Štern připomenul, co vede Sociální ústav k tomu, aby se zabýval otázkou racionalisace výroby. Stále a stále se uvádí, že naše sociální politika

a sociální břemena u nás způsobují nezpůsobilost našeho průmyslu k vývozu. Loni anketa Sociálního ústavu vyvrátila pověru o tom, že by výše mezd znemožňovala soutěživost naší výroby v zahraničním obchodu. Nyní musíme bojovat proti obdobné pověře, podle níž sociální pojištění prý znemožňuje náš export. Ale bylo dokázáno, že sociální břemena jsou u nás nižší, než u jiných států, zvláště u států, s nimiž sousedíme a soutěžíme. Není-li přes to náš průmysl dostatečně způsobilý vyvážet, kde je toho příčina? Vina je v malém rozsahu domácího odbytiště, v nedosti rychlém technickém vývoji řady našich podniků a v nedostatku celostátního hospodářského plánu. Řečník potom ukázal, jak v sousedním Německu vedle všemožné soukromé snahy po racionalisaci zákonem z 15. dubna 1926 byl vytvořen zvláštní výbor k vyšetřování výrobních a odbytových podmínek německého hospodářství. Dr. Štern tu detailně uvedl účel tohoto šetření, které dává německé výrobě podrobně poznati místní i zahraniční poměry a podle toho učiniti plán pro celonárodní hospodářský postup. Ředitel Lustig soudil, že racionalisaci vynutí si i u nás prostě hospodářské poměry. Dělnictvo dosud racionalisaci vítá. Již před třemi lety vyslovila se pro racionalisaci resoluce družstev. K tomu je vedl nejen zájem o hospodářskou prosperitu, nýbrž i zájem o technický pokrok, jakožto nezbytný podklad pokroku sociálního. Ovšem, musíme při tom pamatovat, že ekonomisaci a koncentraci jsou dány u nás jisté meze nejen malým odbytištěm, nýbrž i geografickou naší polohou. Nato po některých vysvětleních referenta Dra Verunáče, jemuž i účastníkům rozhovoru poděkoval předsedající Dr. E. Štern, byla schůze skončena.

V publikační činnosti pokračoval Soc. ústav vydav další tři čísla svých spisů. Jako č. 27 Publikací vyšly Základní problémy sociálního pojišťování. V Praze 1926. Str. 124. Knížka, jež je překladem oficiální publikace Mezinárodního úřadu práce, podává historický vývoj sociálního pojištění a velmi přehlednou tabuli, udávající základní zásady sociálně-pojišťovacích zákonů téměř ze všech států (z 53), v nichž existuje povinné sociální pojištění. Nato probírá srovnávací metodou a analytickým způsobem jednotlivé momenty v sociálně-pojišťovacích zákonech pozorovaných států, zejména pole působnosti sociálního pojištění, dávky, finanční prostředky, úhradové systémy, nositele pojištění a problémy jeho sjednocení. V době, kdy se u nás volá z některých míst po novelisaci sociálního pojištění, přichází publikace Sociálního ústavu velmi vhod. Může dobře informovati o jeho základních otázkách a dáti velmi poučný srovnávací materiál o uskutečnění a provádění sociálního pojištění v cizině. Cena knížky je pouze Kč 16.—. Dvacátéosmé číslo Publikací reprodukovalo jednání SÚ o osnově zákona o přímých daních. (Rozhovor a úvodní referáty sen. Fr. Modráčka a Dra Emila Meissnera.) V Praze 1926. Str. 60. Knížka podává referát senátora Fr. Modráčka o berní osnově a účasti dělnictva na zisku a Dra Ěm. Meissnera, jednoho z našich nejlepších odborníků ve věcech daňových o osnově zákona o přímých daních se zřetelem k sociální a daňové spravedlnosti. Mimo to publikace otiskuje rozhovor, který se pojil k uvedeným referátům. V něm probrali chystanou berní reformu s hlediska sociálního naši přední theoretikové i praktikové a velmi podrobně ji posoudili. Spisek informuje tak velmi dobře o významu a světlých stránkách i stínech reformy, která bude důležitým dílem zákonným, zasahujícím pronikavě v náš hospodářský i sociální život. Spisek je tedy velmi časový a poslouží dobře každému, kdo by chtěl poznat sociální důsledky berní opravy. Cena je Kč 8.—. Poslední svazek loňského roku (č. 29. Publikací) otiskl referát Dra Hynka Kubišty, sekčního šéfa min. soc. péče: O státní podpoře stavebního ruchu u nás a v cizině. Praha 1926. Stran 20. Spisek, opíraje se o referáty, podané letošnímu mezinárodnímu sjezdu pro péči bytovou ve Vídni, stručně, ale přehledně a jasně informuje o dosavadní podpoře stavebního

ruchu v různých (14) státech, její výsledcích a prognose a to v souvislosti a se zřetelem k životní míře občanstva. Pro ty, kdož sledují s odborným zájmem bytovou a stavební politiku u nás, přináší knížka velmi cenné informace. Cena její je Kč 3.—

Konečně je zaznamenati, že představenstvo Soc. ústavu na své schůzi 10. prosince zvolilo po návrhu III. pracovní sekce za řádné členy vrch. policejního zdrav. radu Dra Arn. Kalmuse, s. doc. něm. vys. učení technického, Msgra Jana Šrámka, ministra soc. péče a poslance, Dra Frant. Trnku, nám. ředitele Úrazové pojišťovny dělnické, a za člena dopisujícího MUDra K. Drimla, min. tajemníka v ministerstvu veř. zdravotnictví a tělesné výchovy, vesměs v Praze, a po návrhu II. pracovní sekce za členy řádné přednostu studijního odd. Národní banky Dra Ant. Basche, univ. doc. v Praze, Dra Emila Meissnera, adv. a odb. spisovatele v Něm. Brodě, a za členy dopisující ředitele Tom. J. Jirouška, spisovatele a redaktora, red. K. Málka, Dra Jana Řípu, min. místotajemníka v min. soc. péče, a min. tajemníka v ministerstvu soc. péče Dra Jana Rosenkranze.

Zprávy.

Do nové budovy ministerstva sociální péče (v Praze II., na Pa-lackého náměstí) přesídlily již odbor II. (pro péči bytovou) a jeho účtárna (účtárna III.), z odboru III. samostatné odd. G (ústřední živn. inspektorát), odd. E (pro péči o nezaměstnané) a jeho účtárna (účtárna V.) a odd. H (pro péči o vystěhovalce), a odbor IV. (pro sociální pojištění). Telefon odborů a oddělení těch je nyní 435.45.

Osobní změny v ministerstvu soc. péče. Vedením odb. IV. byl pověřen sekč. šéf. Vlad. Šmídek, jehož zástupcem byl jmenován min. r. dr. Bron. Wellek; vedením odb. V. byl pověřen min. r. Frt. Mězl, jehož zástupcem jmenován min. r. Jan Mohal. Přednostou oddělení nemocenského pojištění ve IV. odboru stal se min. r. Viktor Mentzel, přednostou oddělení úrazového pojištění odb. r. dr. Oldřich Grec, přednostou 4. odd. v II. odb. (podpora staveb obcí a družstev v sev. Čechách, na sev. Moravě a ve Slezsku, staveb soukromníků) odb. r. dr. Jindřich Zermann.

Dvě úmrtí v řadách funkcionářů živnostenské inspekce. Dne 30. ledna t. r. zemřel ústřední živnostenský inspektor, ministerský rada Ing. Jan Šantrůček, podlehnuv zákeřné chorobě, která již delší dobu podryvala jeho zdraví. Zesnulý byl prvním ústředním živnostenským inspektorem v Československé republice. Narodil se dne 5. ledna 1863 v Hradci Králové a tam absolvoval též školy reálné, studoval pak na české vysoké škole technické v Praze, kde v roce 1884 s výborným prospěchem absolvoval odbor technické chemie. Poté působil po 6 roků jako cukrovarnický inženýr a po 2 leta byl vedoucí technickou silou metalurgického závodu, jehož byl spolumajetníkem. R. 1893 vstoupil do služeb živnostenské inspekce a působil s počátku jako přidělený dozorcí úředník, později jako přednosta úřadu u živnostenských inspektorátů v Liberci, Hradci Králové a Lublani. V únoru r. 1914 povolán byl do Ústředního živnostenského inspektorátu zřízeného při tehdejší ministerstvu obchodu, později při nově zřízeném ministerstvu sociální péče ve Vídni, kde byl mu svěřen zodpovědný úřad zástupce ústředního živnostenského inspektora. Zde působil Ing. Šantrůček až do konce války, načež ihned po státním převratu navrátil se do Prahy a přihlásil se do služeb našeho státu. Zde byl pověřen důležitým úkolem, aby zorganizoval instituci československé živnostenské inspekce, jejíž stal se prvním šéfem. Vedle toho byl řádným členem Státní statistické rady, členem Sociálního ústavu Československé republiky, členem pracovního výboru Ústavu pro technické hospodářství při Masarykově akademii